

ZA BOLJE RAZUMEVANJE EVROPSKE UNIJE I PROCESA PRISTUPANJA

Građanima Srbije treba da budu na raspolaganju tačne i sveobuhvatne informacije o Evropskoj uniji, funkcionisanju njenih institucija, istoriji evropske integracije, kao i šta sve podrazumeva procesa evropske integracije Srbije.

Projekat Delegacije Evropske unije u Srbiji **EU Pojmovnik** pokrenut je prošle godine i ima za cilj izradu strukturiranog **rečnika pojmova** sa više od 250 termina koje se odnose na Evropsku uniju. Ova sveobuhvatna zbirka predstavlja jedinstveni resurs za temeljnije i bolje informisanje javnosti o procesu evropskih integracija u Srbiji.

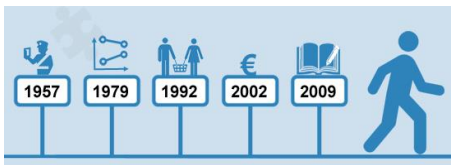
EU Pojmovnik će biti završen početkom 2017. godine i biće dostupan u štampanoj i elektronskoj verziji.

Informacije o EU Pojmovniku: Tara Tepavac eupojmovnik@emins.org

Evropski ekonomski prostor (EEP) je stvoren kako bi se omogućilo zemljama EFTA da učestvuju u jedinstvenom tržištu EU, a da ne moraju da budu i članice EU. Tri od četiri zemlje EFTA su potpisnice sporazuma o stvaranju ovog spoljnog ekonomskog aranžmana – Lihtenštajn, Island i Norveška, dok Švajcarska, nakon referendumu 1992. godine odlučuje da ne bude deo EEA, ali u okviru drugih bilateralnih sporazuma sa EU ima visokorazvijen odnos. Osnovni cilj je jačanje ekonomske saradnje između država članica EU i država članica EFTA.

Evropska ekonomska zajednica (EEZ) predstavlja regionalnu ekonomsku integraciju osnovanu 1957. godine u Rimu potpisivanjem Ugovora o osnivanju EEZ kao jednog od dva Rimskih ugovora (drugi ugovor tada potpisan je Ugovor o osnivanju Evropske zajednice za atomsku energiju). Ugovor o osnivanju EEZ stupio je na snagu 1958. i time označio početak funkcionisanja EEZ. EEZ je nastala kao rezultat pokušaja da se zemlje zapadne Evrope tokom pedesetih godina XX veka dublje ekonomski integrišu. Inicijativa za regionalnim povezivanjem imala je za cilj da se zajedničko tržište za uglj i čelik proširi kako bi obuhvatilo sve privredne grane. Zemlje osnivači EEZ su Belgija, Holandija, Luksemburg, Zapadna Nemačka, Francuska i Italija.

Ekonomska i monetarna unija (EMU), predstavlja najviši stupanj ekonomske integracije koji su zemlje članice EU ikada dostigle. EMU podrazumeva koordinaciju fiskalnih politika (kontrola javnog duga i deficita), sprovođenje zajedničke monetarne politike i usvajanje zajedničke valute, evra.

Evrozona čini 19 država članica koje su prihvatile evro kao njihovu zvaničnu valutu. One čine posebnu grupu država u okviru Ekonomske i monetarne unije kojom upravljaju Evropska centralna banka (ECB) i nacionalne centralne banke država članica Evro zone. Upotreba jedne valute u okviru Jedinstvene monetarne politike EU upotpunjuje efikasnije i efektivnije funkcionisanje Unutrašnjeg tržišta u cilju obezbeđivanja ekonomske stabilnosti i rasta, integrisanja finansijskih tržišta i ojačavanja pozicije EU u svetskoj ekonomiji. Članstvo u Evro zoni je otvoreno za sve države članice EU, ali je za to potrebno je ispunjenje određenih kriterijuma.

ZA BOLJE RAZUMEVANJE EVROPSKE UNIJE I PROCESA PRISTUPANJA

Ekonomsko upravljanje u Evropskoj uniji, odnosi se na sistem putem kojeg institucije donose i primenjuju procedure koje pomažu ostvarenju zacrtanih ekonomskih ciljeva. Ekonomsko upravljanje podrazumeva bolju koordinaciju ekonomskih politika među zemljama članicama. Opšti cilj vođenja takve koordinisane ekonomske politike jeste dalje ojačavanje i produbljivanje Ekonomske i monetarne unije. Oblasti na koje se ekonomsko upravljanje odnosi su: fiskalna politika, makroekonomska pitanja, krizni menadžment, makrofinansijski nadzor i investicije.

Četiri slobode EU, predstavljaju osnovne slobode koje državama članicama EU nudi unutrašnje tržište: **slobodu kretanja dobara, usluga, ljudi i kapitala u granicama EU**. Ove slobode predstavljaju osnovne preduslove za funkcionisanje zajedničkog unutrašnjeg tržišta EU, ostvarenje bolje i efikasnije raspodele sredstava i dublje ekonomske integracije ekonomija unutar EU. Prvobitno predviđene Ugovorom iz Rima, a zatim proširene pravilima o unutrašnjem tržištu koja u okviru Jedinstvenog evropskim aktom, četiri slobode dodatno su osnažene Ugovorom iz Lisabona.

Kriterijumi iz Kopenhagena su kriterijumi za članstvo su definisani na sastanku Evropskog saveta u Kopenhagenu 1993. godine. Njima se bliže određuju politički, ekonomski i pravni standardi i pravila za prijem države u članstvo EU. Obuhvataju sledeće: Stabilne institucije koje su garant demokratije, vladavine prava, ljudskih prava uključujući i poštovanje i zaštitu prava manjina; Funkcionalnu tržišnu ekonomiju sa kapacitetom da se nosi sa konkurencijom na unutrašnjem tržištu Unije; Sposobnost da se preuzmu prava i efikasno izvrše obaveze koje sa sobom nosi članstvo u Uniji, uključujući ciljeve političke, ekonomske i monetarne unije.

Kriterijumi konvergencije, odnosno tzv. „*kriterijumi iz Mastrihta*“, predstavljaju osnovne uslove koje država članica EU treba da zadovolji kako bi preuzela valutu Evra i pristupila Evrozoni. Ovi kriterijumi se odnose na nivo inflacije, budžetski deficit, javni dug, visinu kamatne stope i stabilnost deviznog kursa. Kreirani su sa ciljem da osiguraju adekvatnu pripremljenost ekonomije države koja je u procesu usvajanja Evra i pridruživanja monetarnom režimu Evrozone, kako bi se izbegli rizici i negativne posledice po samu državu ali i celu Evrozonu.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) je međunarodni sporazum kojim se definišu odnosi trgovinske, ekonomske i političke saradnje između EU i zemlje Zapadnog Balkana. Istovremeno, njime se trasira program reformi za sprovođenje u zemlji potpisnici. Posledica uspešno sprovedenog programa reformi, zajedno sa ispunjavanjem ostalih uslova i kriterijuma je prijem u članstvo EU. Otuda je SSP instrument politike prioširenja EU prema zemljama Zapadnog Balkana u okviru njenog strateškog pristupa nazvanog „Proces stabilizacije i pridruživanja“. Specifičnost SSP-a je naglasak na ekonomskoj i političkoj stabilizaciju celokupnog regiona i zemalja Zapadnog Balkana pre prijema u članstvo EU.

ZA BOLJE RAZUMEVANJE EVROPSKE UNIJE I PROCESA PRISTUPANJA

Unutrašnje tržište, predstavlja prostor bez unutrašnjih granica u kome postoji sloboda kretanja roba, usluga, ljudi i kapitala na teritoriji svih 28 država članica. Pored država članica, Sporazumom o evropskom ekonomskom prostoru su u unutrašnje tržište EU uključene i Island, Norveška i Lihtenštajn sa određenim organičenjima i Švajcarska koja ima poseban sporazum. Osnovni principi na kojima počiva unutrašnje tržište su **principi četiri slobode** koji su neraskidivo povezani u cilju njegovog funkcionisanja.

Politika konkurencije, osigurava slobodnu konkurenciju u okviru tržišta EU uspostavljanjem jednakih i pravednih uslova za sve preduzetnike, kao i u obezbeđivanju zaštite i jačanju efektivnosti same tržišne konkurencije. Ona predstavlja jednu od oblasti u isključivoj nadležnosti EU i sastoji se iz dve osnovne grane: Bavljenje aktivnostima privatnih preduzeća – podrazumeva sprečavanje prakse privatnih preduzeća kojom se ograničava konkurencija i narušava tržišno stanje, zabranjuje restriktivne sporazume, i zloupotrebu dominantnog položaja određenih preduzeća. Kontrola državne pomoći – zabranjuju se određeni vidovi javne pomoći koji ugrožavaju tržišne uslove (javne subvencije upućene preduzećima) i liberalizacija u sektoru javnih preduzeća (kompanije koje poseduje vlada ili sa njima ima specijalne odnose).

Državna pomoć, kao instrument subvencionisanja privrednih subjekata od strane države, je u suprotnosti sa principima funkcionisanja unutrašnjeg tržišta, koji osiguravaju zaštitu konkurencije. Otuda EU kontinuirano razvija procedure za kontrolu državne pomoći EU. Cilj je zaštita konkurencije i usklađenost sa principima na kojima se temelji unutrašnje tržište EU.

Evropsko privredno društvo osmišljeno je sa ciljem da se omoguće povoljniji uslovi za poslovanje evropskih privrednih subjekata. Savet je Uredbom o Statutu Evropskog privrednog društva (2157/2001) inicirao nastanak jedne od tri forme evropske poslovne jedinice – evropsko privredno društvo - EPD (lat. Societas Europea – ES). Direktivom 2001/86/EZ Uredba o Statutu je dopunjena odredbama koje regulišu angažovanje zaposlenih u okviru evropskog privrednog društva.

CEFTA 2006 predstavlja Sporazum o zoni slobodne trgovine između zemalja Zapadnog Balkana i Moldavije koji je nastao 2006. godine kao nastavak Sporazuma o zoni slobodne trgovine u centralnoj Evropi – CEFTA. Pored uklanjanja carinskih i necarinskih barijera CEFTA 2006 obuhvata i odredbe vezane javne nabavke, sanitarne i fitosanitarne mere, transparentnost, investicione kapacitete regiona, pravila konkurencije, prava intelektualne svojine. Cilj ovog sporazuma da se kroz ekonomsku integraciju, pored obnove i razvoja trgovine ostvari šira društvena i politička integracija regiona. S obzirom na to da se CEFTA 2006 se zasniva na pravilima STO i EU, biće im olakšan put u procesu evropskih integracija.

Evropsko udruženje slobodne trgovine (EFTA) je međuvladina organizacija i zona slobodne trgovine, koja broji četiri države članice: Island, Lihtenštajn, Norvešku i Švajcarsku. Osnovana je sa ciljem promocije slobodne trgovine i ekonomske integracije.